

UDK 376.1-056.4 : 377
Pregledni rad
Primljeno: 3. rujna 2012.

OTKRIVANJE I RAD S DAROVITIM UČENICIMA U GLAZBENOJ ŠKOLI

Zrinka Šimunović

Osnovna škola Ivana Mažuranića, Vinkovci
Glazbena škola Josipa Runjanina, Vinkovci

Sažetak: U psihologiji glazbe više je pojmova koji označavaju uspješno izvođenje, opažanje i stvaranje glazbe. Najčešće su to: glazbeni talent, glazbena darovitost, muzikalnost i glazbena sposobnost. Otkrivanje darovitosti u glazbi događa se već prije šeste godine djetetova života. No, nije uvijek tako. Neprimjećivanje djetetove darovitosti često se događa kod one djece koja nemaju pozitivno obiteljsko okruženje ili su zbog svoje strastvene nepokornosti i neovisnosti društveno obilježena ili izolirana. Stoga nije rijedak slučaj neprepoznavanja glazbenih talenata u općeobrazovnome školskom sustavu. Još veću odgovornost ima učitelj onoga učenika čiji roditelji nisu motivirani i sposobni za preuzimanje brige oko razvijanja nadarenosti. Cilj je istraživanja bio ispitati na koji način učitelji individualne nastave (nastave instrumenta) u glazbenoj školi prepoznaju darovite učenike, na koje poteškoće nailaze u radu s njima, kakva je suradnja s roditeljima te djece i što bi promijenili u obrazovnom sustavu kako bi taj proces bio što uspješniji. Istim pitanjima intervjuom su ispitani i učitelji razredne nastave općeobrazovne škole. Upravo su oni nakon obitelji prvi prepoznavatelji ranih signala glazbene darovitosti. Oni će, u slučaju zanemarivanja talenta od strane obitelji, sami predložiti daljnje glazbeno obrazovanje darovitoga djeteta. Dobiveni rezultati pokazali su vrlo dobru upućenost učitelja instrumenta u glazbene sposobnosti i razumijevanje darovitosti u glazbi. Isto tako, učitelji razredne nastave raspolažu s dovoljnom količinom znanja o glazbenoj darovitosti i svjesni su svoje važne uloge u njezinu prepoznavanju. I jedni i drugi naveli su nekoliko smjernica po kojima bi rad s darovitima trebao težiti. Došlo se do spoznaje koji su nedostaci u obrazovanju glazbeno darovitih učenika, obrazovanju učitelja za rad s glazbeno darovitom djecom te su predložene smjernice za bolju suradnju škole, obitelji i nadležnoga ministarstva u obrazovanju glazbeno darovitih učenika.

Ključne riječi: glazbeno daroviti učenici, glazbeno obrazovanje, glazbene sposobnosti, učitelji instrumenta, učitelji razredne nastave.

Uvod

U psihologiji glazbe više je pojmova koji označavaju uspješno izvođenje, opažanje i stvaranje glazbe. Najčešće su to: glazbeni talent, glazbena darovitost, muzikalnost i glazbena sposobnost. Glazbeni talent neki autori izjednačuju s glazbenom darovitošću (Winner, 2005) smatrajući ih pojmovima za jednu te istu pojavu (Radoš, 2010 prema Altaras, 2006; Čudina-Obradović, 1991; Winner, 2005). S druge strane Gagne (2003) razlikuje glazbenu darovitost kao prirodni potencijal za postignuće od talenta kao vještinu izvođenja uz pomoć sustavne poduke u nekom posebnom području. Za glazbeno darovite učenike vrijede neka opća pravila i znanstveno dokazane teorije o darovitosti. Osobine su darovitih: neobičnost, iznimnost ponašanja koja se ogleda u kvalitetnijem, boljem, značajnijem rezultatu, nego što ga postižu ostali pojedinci sa sličnim osobinama (Čudina-Obradović, 1991), pokazivanje vrlo velike sposobnosti ostvaraja novih ideja (Čudina-Obradović, 1991 prema Wallach, 1985), brže učenje i predstavljanje informacije u području svoje aktivnosti na netipičan način (Winner, 2005; Sekulić-Majurec, 2002), pokazivanje jake želje za znanjem i razumijevanjem stvari, pokazivanje neovisnosti u mišljenju i nekonformizam (Vlahović-Štetić, 2002). Osim znanstvenih definicija i teorija vezanih uz darovitost postoje i neke implicitne teorije kao npr. Sternbergova pentagonalna teorija koja navedi sljedeće kriterije kao dokaz darovitosti: kriterij izvrsnosti, rijetkosti, pokazljivosti, plodnosti i vrijednosti (Vlahović-Štetić, 2008; Zovko, 1999 prema Sternberg i Zang, 1995). U Pravilniku o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju darovitih učenika navode se tri osnovne karakteristike darovitosti: natprosječne opće ili specifične sposobnosti, motivacija i visoki stupanj kreativnosti. Ono oko čega se danas slažu svi znanstvenici i pedagoška praksa jest da darovitost nastaje i razvija se, utjecaji su na nastanak i razvoj nadarenosti višestruki i razvijanje nadarenosti jest dugotrajan proces (Čudina-Obradović, 1991).

Glazbeno daroviti

Glazbena je darovitost, kao i opća darovitost, svestrana i javlja se u određenom stupnju i kvaliteti. Ona je smještena u osobnost kao jedinstvenu organizaciju osobina. Glazbena darovitost ne postoji izvan osobnosti: ona dobiva na važnosti tek u suzvučju s ostalim psihičkim svojstvima (Radoš, 2010). Darovita su djeca osjetljiva na strukturu glazbe – tonalitet, harmoniju i ritam. Zbog te sposobnosti dijete lakše pamti glazbu i s lakoćom ju reproducira (Winner, 2005.). Oni prema Gardneru (Vlahović-Štetić, 2002) mogu otkriti ritam, obrazac i tempo u stvarima koje ih naizgled nemaju. Uočavaju estetsko značenje glazbe i mogu imati apsolutni sluh (Čudina-

Obradović, 1991), ali on se ne povezuje dosljedno s glazbenom darovitošću (Winner, 2005). *Darovita se djeca slobodno kreću između četiri načina pristupanja glazbenom djelu, mijenjajući središte pažnje između instrumenta i tehnike izvođenja, partiture, zvuka i glazbene strukture* (Winner, 2005, 80).

Nije pravilo da darovitost u glazbi uključuje i visoki kvocijent inteligencije. Ono u čemu su glazbeno daroviti istaknute su vizualno – prostorno – perceptivne vještine odnosno vizualno i slušno pamćenje (Winner, 2005). Stoga nije rijedak slučaj neprepoznavanja glazbenih talenata u općeobrazovnome školskom sustavu. Kod nekih naroda glazbene sposobnosti pripadaju osnovnim sposobnostima, pa tako Gardner (Čudina-Obradović, 1991) opisuje razvoj djece kod naroda Anang u Nigeriji gdje tjedan dana stare bebe pjevaju i plešu sa svojim majkama, a kad napune pet godina, pjevaju stotine pjesama, služe se s nekoliko vrsta udaraljki i izvode složene plesne korake. *Postoje brojni antropološki dokazi kako razvoj i tip glazbene sposobnosti pripadnika pojedinog društva značajno ovise o vrednovanju glazbe i metodama glazbenog odgoja koji dominiraju u tom društvu* (Čudina-Obradović, 1991, 110). Što o glazbenim sposobnostima misle glazbenici i neglazbenici proučavala je Susan Hallam sa suradnicima (Radoš, 2010 prema Hallam & Prince, 2003.a; Hallam & Shaw, 2003.b). Kod sljedećih sedam veličina nisu primijećene statistički značajne razlike među ispitanicima: slušna osjetljivost, ritamska sposobnost, slušanje i razumijevanje glazbe, reagiranje na glazbu, sviranje glazbala ili pjevanje, sposobnost čitanja glazbe, reakcija na glazbu i nasljeđe, odnosno urođena muzikalnost. U preostalih 12 čestica glazbenici su smatrali da je glazbena sposobnost povezana sa sposobnošću komunikacije, skupnoga muziciranja, emocionalnom osjetljivošću i organizacijom zvuka, iz čega možemo zaključiti da su ove osobine ključne za najviše razine stručnosti (Radoš, 2010).

Jedna od darovitosti koja se otkriva najranije, upravo je glazbena darovitost. Mnogo je dokaza da glazbeni razvoj počinje rođenjem, ali i prije njega (Radoš, 2010). Otkrivanje se događa već prije šeste godine djetetova života. Anketiranjem četrdesetsedmorice glazbenika otkrilo se da se njihova sposobnost otkrivala prosječno s četiri godine i devet mjeseci (Winner, 2005 prema Shuter-Dyson & Gabriel, 1981), ali postoje i istraživanja koja dokazuju da se neke glazbeno koncertne pijaniste nije prepoznalo u ranom djetinjstvu (Winner, 2005 prema Sloboda, 1985). Glazbena povijest puna je takvih primjera: Mozart je skladao već s 4 godine, Mendelssohn je bio čudo od djeteta, violinist Yehudi Menuhin svirao je simfonije s orkestrom već sa 7 godina (Winner & Martino, 2002). Obična djeca, sve do dobi od oko dvije ili dvije i pol godine, čak ni ne pokušavaju oponašati pjesme koje su čula, dok glazbeno darovita djeca pokazuju tu sposobnost i prije navršene druge godine (Winner, 2005). Arthur Rubinstein je iznenadio svoje roditelje kada je imao 3

godine. Nakon što je odslušao skladbu koju je njegova sestra svirala na klaviru, ponovio ju je potpuno točno do zadnjega tona. Takvo rano otkrivanje darovitosti u ovome području moguće je zbog toga što u glazbi vladaju pravila i strogo utvrđene strukture (Winner, 2005).

Kako bi „glazbeni potencijal“ prešao u „glazbenu efikasnost“, potrebno je zadovoljiti tri osnovna uvjeta:

- a) postojanje glazbenih sposobnosti,
- b) unutarnju motivaciju i
- c) pozitivno obiteljsko okruženje (Radoš, 2010).

Upravo taj zadnji uvjet brojni znanstvenici i glazbeni pedagozi smatraju najvažnijim. Benjamin Bloom proučavao je svjetski uspješne osobe u raznim područjima i otkrio kako nijedan od njegovih ispitanika nije postigao vrhunsku vještinu bez podrške i poticanja okoline. To istraživanje često se smatra čvrstim dokazom da su istaknuti ili ugledni odrasli ljudi počeli kao potpuno obična djeca koja su imala predane roditelje i učitelje koji su ih motivirali na dugotrajan i naporan rad (Winner, 2005) „Priroda je nečiji genetski sklop u trenutku začeća, odgoj je sve što se događa poslije toga“, kaže dr. Janet Mills istraživačica na Royal College of Music u Londonu koja proučava psihologiju nadarene djece (Duchen, 2002). Odgajanje vrlo nadarenoga djeteta može biti poput ekstaze ili agonije, ili nečega između tih dviju krajnosti. Odrasli moraju pokazati gotovo nemogući smisao za ravnotežu: podržavati djetetove talente bez pritiska, vrjednovati ga bez previše oduševljenja i poticati na pobjedu bez slavlja. Sve to zahtijeva mnogo tjelesne i emotivne energije i intelektualno je vrlo zahtjevno. *U prvoj navali ponosa malo je roditelja koji shvate da je odgoj nadarenoga djeteta vrlo sličan odgoju djeteta s ozbiljnim poteškoćama* (Sućeska-Ligutić, 2006, 91). Istraživanja dokazuju da su za uspjeh darovite djece najučinkovitije one obitelji koje pružaju toplinu, poticaj i podršku. Csikszentmihalyi te obitelji naziva „složenima“ (Winner, 2005). Roditelji takvih obitelji rad smatraju najvećom ljudskom vrijednošću. Ne odobravaju gubljenje vremena i svoje slobodno vrijeme provode vrlo aktivno pokazujuću svojim primjerom što se očekuje od djece. Roditelji koji djecu tjeraju na postizanje uspjeha, ali koji osobno nisu vrijedni, imaju manje utjecaja na postignuća svoje djece. Takvi roditelji često znaju pretjerano poticati svoju djecu zbog čega djeca izgube zanimanje za područje talenta. Uz pretjerano poticanje, čest je razlog za odustajanje poricanje djetetove samostalnosti i uskraćivanje emocionalnoga odnosa (Winner, 2005). Neprimjećivanje djetetove darovitosti druga je krajnost koja ima negativan učinak na dijete. Međutim, ti negativni utjecaji iz okoline ne utječu jednako na svu djecu. Neka djeca razvijaju svoj talent u skladnom odnosu s okolinom, a neki se razvijaju iz bunta prema okolini (Čudina-Obradović, 1991). Koje su to pretpostavke razvoja glazbenoga talenta, možemo vidjeti u *tablici 1*.

FAZA (ili stupanj ili razdoblje)	PREDUVJETI RAZVOJA	OSOIBINE DJETETA
PRVA FAZA NASTANKA SPOSOBNOSTI 0 – 3. godine	BIOLOŠKI PREDUVJETI: - naslijeđeni genetski potencijal - izražena osjetljivost i reakcija na glazbu - apsolutni sluh - sposobnost neposrednoga doživljaja (veliko glazbeno pamćenje i približno točna reprodukcija i bez formalnoga poznavanja glazbe)	
DRUGA FAZA RAZVOJA SPOSOBNOSTI 0 – 3. godine	GLAZBENO BOGATA RANA OKOLINA roditelji okružuju dijete glazbom, uključuju ga u zajedničke glazbene aktivnosti, pjevanje; glazba kao sastavni dio svakodnevnoga života	- pozornost i koncentracija na glazbeni poticaj - emocionalno reagiranje na glazbu
TREĆA FAZA MANIFESTACIJE SPOSOBNOSTI 0 – 5. godine	RODITELJI ZAPAŽAJU ZNAKOVE dječje glazbene osjetljivosti	
ČETVRTA FAZA IDENTIFIKACIJE S MENTOROM 5. – 8. godine	RODITELJI OSIGURAVAJU GLAZBENO OBRAZOVANJE	- uživanje u napretku zbog „prirodne“ glazbene sposobnosti
PETA FAZA PROMJENE MOTIVACIJE 8. – 9. godine	PREVLADAVANJE KRIZE - pri prijelazu s muziciranja „po sluhu“ i oslanjanja na prirodni osjećaj za glazbu na apstraktno glazbeno mišljenje	- velika brzina učenja novih tehnika, ideja i pojmovu u glazbenom području
ŠESTA FAZA INTENZIVNOG RADA Između 8. i 12. do 18. – 22. godine	MOTIVACIJSKI SKOK sa socijalne motivacije (ljubav prema roditeljima ili mentoru) na motivaciju kompetentnosti	- uživanje u sve većoj vještini izvođenja i razumijevanja glazbe
SEDMA FAZA UKLJUČIVANJA U AKTIVNI OSTVARAJ 16. – 22. godine	PREVLADAVANJE ADOLSCENTSKE KRIZE - osamostaljenje od roditelja - osamostaljenje od kompleksnoga potpornog sustava talenata	- spremnost na veliki napor za postizanje cilja - postavljanje visokih kriterija kvalitete - ulaganje vremena i napora - isključivost u ciljevima - natjecateljski duh
OSMA FAZA VLASTITE KONTROLE I	ORGANIZACIJA STVARALAČKIH SUSTAVA ciljeva, rada i pothvata	- razrada plana rada, aktivnosti i života u skladu sa sustavom

ORGANIZACIJE ŽIVOTA I RADA 22. god. i dalje		ciljeva i vrijednosti
---	--	-----------------------

Tablica 1: Pretpostavke razvoja glazbenoga talenta (preuzeto iz Čudina-Obradović, 1991.)

Sva se darovita djeca suočavaju sa socijalnim i emocionalnim problemima. Tri su osobito značajna područja u kojima se daroviti razlikuju od ostalih:

- rad: darovita djeca natprosječno su motivirana za postizanje znanja,
- vrijednosne strukture: strastveno su nepokorna i neovisna i
- odnos s vršnjacima: sklonija su povučenosti i samoći stoga što s drugima nemaju mnogo toga zajedničkog, ali i stoga što trebaju vrijeme u samoći kako bi razvili svoj talent (Winner, 2005).

Dokazano je da su za izniman uspjeh u nekome području osim darovitosti i posebnih sposobnosti potrebni i neki motivacijski i emocionalni čimbenici (Čudina-Obradović, 1991) kao što su: motivacija, samopoimanje, ustrajnost, vrijednosti, interes, mjesto kontrole, temperament i sl. (Vizek-Vidović; Vlahović-Štetić & Arambašić, 1997).

Učitelji glazbeno darovitih učenika

Neki znanstvenici zagovaraju teoriju da nadarenost „ne postoji“. Ona u početku proizlazi iz percepcije sposobnosti, a kasnije iz percepcije napretka. Postiže se sustavnim i napornim radom samoga nadarenoga djeteta, roditelja i učitelja (Čudina-Obradović, 1991). Ono je najbolje, što kao učitelji možemo pružiti, da postavimo visoke standarde izvrsnosti (Winner, 2005), *težimo bogatijem nastavnom planu i programu, utemeljenom na različitim talentima i potrebama svih učenika te razvitku i njegovanju izvanrednih talenata jer nema ničeg neravnopravnijeg od jednakoga odnosa prema različitim osobama* (Delors, 1998, 222). Najnoviji pristupi poticanju darovitosti obvezuju učitelja tako što mu nameću veću odgovornost za razvoj darovitih učenika. Učitelj u tome slučaju nema vodeću nego suradničku ulogu, on mora osigurati dobre uvjete, sredstva za rad i poduprijeti razvoj intrinzične motivacije (Sekulić-Majurec, 2002). Odgovor na to kako razviti intrinzičnu motivaciju kod darovitih učenika glazbene škole, leži u odabiru zanimljivih skladbi, perspektivi javnoga nastupanja, temperamentu, karakteru, pedagoškom talentu, taktu, zainteresiranosti i inteligenciji učitelja (Rojko, 1996). Još veću odgovornost ima učitelj onoga učenika čiji roditelji nisu motivirani i sposobni za preuzimanje brige oko razvijanja nadarenosti (Čudina-Obradović, 1991). Često i sami učitelji mogu osjećati otpor prema povećanim zahtjevima,

količini posla i dodatnom vremenu koje provedu s nadarenima (Čudina-Obradović, 1991). Osim toga, sama darovita djeca osim pozitivnih i hvalevrijednih osobina i sposobnosti imaju i one negativne (manje spominjane u znanstvenim istraživanjima). Prema Seago (Zovko, 1999) neke su od tih osobina:

- mogu biti nestrpljivi pri prijelazu na novi zadatak,
- mogu se suprotstaviti standardnim postupcima ili pravilima,
- mogu osjećati dosadu pri ponavljanju prijednoga gradiva i
- mogu izgubiti interes za ono što rade.

Stoga se od učitelja, osim visoke stručnosti, traži i da budu dobri metodičari, metodolozi, sposobni ostvariti dobro ozračje u radu jer će tek onda kod učenika doći do najveće stvaralačke darovitosti (Sekulić-Majurec, 2002 prema Olenchak & Renzulli, 1989).

Metodologija

U ovom istraživanju provjereni su stavovi učitelja razredne nastave općeobrazovne škole (N=8) i učitelja instrumenta u glazbenoj školi (N=8) o glazbeno darovitim učenicima. Učitelji su ispitani intervjuom. Upitnik je sastavljen od šest pitanja koja se odnose na prepoznavanje, razumijevanje, rad s učenicima, suradnju s roditeljima i zadovoljstvo sustavom obrazovanja u radu s darovitima.

Rezultati

Prepoznavanje glazbenih sposobnosti

Učitelji instrumenta bili su vrlo precizni i upućeni u razumijevanje glazbenih sposobnosti. U svom nabranju ističu tjelesne (konfiguracija šake, motorika ruke i razvijenost sluha), kognitivne (glazbeno pamćenje, lakoća razumijevanja i svladavanja sadržaja, tjelesna i intelektualna spretnost, brzo čitanje i pamćenje pročitanog, „osjećaj za ton“, smeta li ga netočan, grub ton, oponaša li dobro učiteljevo sviranje i muzikalnost u sviranju) i osobno-emocionalne karakteristike (ozbiljnost u radu, „otvaranje sebe“, sviranje s osjećajem, kako sluša i doživljava glazbu, zainteresiranost za glazbu i marljivost). Učitelji razredne nastave upućeni su u prepoznavanje vanjskih znakova glazbene nadarenosti, što je i njihova uloga. Oni tako najčešće navode sljedeće sposobnosti: čisto pjeva, točno svira na udaraljka, lako

pamti melodiju, lako „hvata“ intonaciju, aktivan je na satu glazbene kulture, rado pjeva pjesme koje se nisu učile u školi i ima veći opseg glasa od ostalih učenika u razredu.

Većina učitelja glazbene škole tvrdi da se glazbena darovitost primijeti odmah na početku školovanja. Međutim ima i onih koji tvrde da to nije pravilo i da se neka djeca „teže otvaraju“, stoga to prepoznavanje kasni. Neki navode i slučajeve gdje su djeca imala apsolutni sluh, ali ne i vlastitu intelektualnu potporu nadarenosti. I suprotno tomu; neka djeca znaju velikim radom izvještiti sebe do velike stručnosti. Učitelji razredne nastave dijele isto mišljenje o prvome pojavljivanju nadarenosti, ali spominju i vrlo važnu poveznicu za razvoj darovitosti, a to je „sredina“. Upravo je taj zaključak vrlo vrijedan jer će nedostatak povoljne kućne sredine nadomjestiti učitelj razredne nastave. Učitelji navode da može doći do neprepoznavanja glazbene darovitosti kod djece s poremećajem pozornosti ili djece s posebnim potrebama.

Poteškoće u radu s darovitima

Učitelji instrumenta navode nekoliko poteškoća u radu s darovitima: češće su nemarljivi i oslanjaju se na instinkt, površni su u radu ili su presavjesni (perfekcionisti) što ih može „blokirati“ na koncertima. Neki učitelji opet tvrde da s darovitima nema djeteta i dobar odnos između učitelja, učenika i roditelja. I učitelji razredne nastave slažu se s tim da glazbeno darovita djeca mogu biti lijena za vježbanje. Međutim, oni se više okreću teškoćama koje ima učitelj pripremajući se za rad s takvom djecom, npr.: teže je pratiti darovito dijete, pogotovo ako i sami niste daroviti, morate se dodatno pripremati za nastavu, pratiti najnoviju literaturu i stalno se stručno usavršavati. Neki učitelji misle da s darovitim djecom nema poteškoća u radu.

Suradnja s roditeljima

Problemi koji nastanu u suradnji s roditeljima u glazbenoj školi, mogu biti uzrokovani ili prevelikim roditeljskim zahtjevima prema učitelju i djetetu ili roditeljskom neafirmiranošću. Takvi roditelji najčešće i ne znaju da im je dijete darovito, nedovoljno potiču dijete na vježbanje ili su sumnjičavi prema dobiti od glazbenoga obrazovanja (pogotovo u malim sredinama nedostaje roditeljskoga poticaja za profesionalno bavljenje glazbom). I učitelji razredne nastave navode ova dva negativna roditeljska primjera, ali većina smatra da problema ima manje nego u općeobrazovnoj školi. Razlozi su za to možda što je najčešće roditelj taj koji potakne dijete na upis u glazbenu školu i tako osjeća odgovornost pratiti djetetov napredak.

UČITELJI GLAZBENE ŠKOLE	UČITELJI RAZREDNE NASTAVE
<ul style="list-style-type: none"> - dodatni sati individualne nastave - suradnja cijelog obrazovnog sustava (OŠ, SŠ i glazbene škole) - timsko praćenje učenika (svi učitelji koji poučavaju učenika u glazbenoj školi) - uključivanje vanjskih stručnjaka - prepoznavanje i nagrađivanje tih učenika na razini škole - dodatno usavršavanje učenika na međunarodnim seminarima plaćenim od strane škole - praćenje njihova rada u medijima 	<ul style="list-style-type: none"> - što veći broj nastupa tijekom godine - odrediti stupanj napredovanja za svakog učenika kako bi se izbjeglo preveliko ili premalo opterećenje učenika - poboljšanje suradnje s roditeljima - upoznavanje svih djelatnika škole s radom darovitog učenika - bolji uvjeti rada, bolja oprema - suradnja učitelja individualne nastave u glazbenoj školi s učiteljima razredne nastave - rad sa stručnjacima izvan škole

Tablica 2: Prijedlozi za poboljšanje rada s darovitim učenicima u sustavu obrazovanja

Poboljšanje rada s darovitim učenicima u sustavu obrazovanja

Učitelji su naveli nekoliko prijedloga za poboljšanje rada s darovitim učenicima u sustavu obrazovanja. Neki prijedlozi kao što su: suradnja općeobrazovne i glazbene škole, rad sa stručnjacima izvan škole i upoznavanje svih djelatnika škole s radom darovitog učenika, dolazili su iz obje skupine učitelja. Ostali prijedlozi vidljivi su u Tablici 2.

Zaključak

Istraživanjem je dokazana dobra upućenost učitelja glazbene škole u razvoj glazbenih sposobnosti i rano prepoznavanje glazbene darovitosti. Ono što bi u tome poduprlo same učitelje, kvalitetno je pedagoško i psihološko obrazovanje glazbenika i glazbenih pedagoga od predškolskih ustanova do glazbenih škola (Radoš, 2010). *Zajedničko istraživanje sposobnosti za sviranje instrumenta, počevši od fizičkih, fizioloških i mentalnih sposobnosti, preko određenih stabilnih i manje stabilnih osobnih crta, nesumnjivo je nešto što bi i te kako moglo koristiti praksi instrumentalne nastave u otkrivanju i ohrabrivanju nadarenih* (Rojko, 1996, 7). Osim onih koji su na vrijeme prepoznati, velik je broj neprepoznatih kao što su najčešće djeca s razvojnim nedostatkom, djeca iz nepovoljne obiteljske situacije, djeca migranata, djeca koja funkcioniraju ispod svojih mogućnosti (Čudina-Obradović, 1991), hiperaktivna i povučena djeca. Tu dolazimo do uloge učitelja razredne nastave

općeobrazovne škole. Oni svakako imaju dovoljno sposobnosti, kao što se može primijetiti u ovome istraživanju, prepoznati glazbeno darovito dijete i uputiti ga, kao i njegove roditelje, na glazbeno obrazovanje. Ono na što učitelji, roditelji, pa ni darovito dijete ne mogu utjecati, sreća je roditi se na pravome mjestu i u pravo vrijeme, onda kad je sredina spremna prihvatiti djetetov talent (Winner & Martino, 2002).

Literatura:

1. Čudina-Obradović, M. (1991). *Nadarenost : razumijevanje, prepoznavanje, razvijanje*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Delors, J. (1998). *Učenje: blago u nama*. Zagreb: Educa.
3. Duchon, J. (2002). Je li stvar u genima? *Tonovi*, 40(17/2), 101–104.
4. Radoš, K. (2010). *Psihologija muzike*. Beograd: Zavod za udžbenike.
5. Rojko, P. (1996). Psihologija i nastava instrumenta. *Tonovi*, 27/28 (11/1/2), 6–13.
6. Sekulić–Majurec, A. (2002). Novosti u pedagoškom pristupu darovitoj djeci i učenicima. In I. Koren (Ed.), *Poticanje darovite djece i učenika* (pp. 46-57). Zagreb: Hrvatski pedagoško–književni zbor.
7. Sućeska–Ligutić, R. (2006). Je li Mozart bio sretan? *Tonovi*, 47(21/1), 88-92.
8. Vizek–Vidović, V., Vlahović–Štetić, V. & Arambašić, L. (1997). Konativne i emocionalne karakteristike matematički nadarene i prosječno sposobne djece. *Društvena istraživanja*, 4-5(30-31), 619 – 634.
9. Vlahović – Štetić, V. (2002). Teorije darovitosti i njihovo značenje za školsku praksu. In I. Koren (Ed.), *Poticanje darovite djece i učenika* (pp. 38-45). Zagreb: Hrvatski pedagoško–književni zbor.
10. Vlahović – Štetić, V. (2008). Teorijski pristup darovitosti. In V. Vlahović–Štetić (Ed.), *Daroviti učenici: teorijski pristup i primjena u školi* (pp. 15-21). Zagreb: Institut za društvena istraživanja.
11. Zovko, G. (1999). Učenici s osobitim potrebama. In A. Mijatović (Ed.), *Osnove suvremene pedagogije* (pp. 367-385), Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
12. Winner, E. & Martino, G. (2002). Giftedness in Non–Academic Domains: The Case of the Visual Arts and Music. In K. A. Heller (Ed.), *International handbook of giftedness and talent* (pp. 95-111). Amsterdam: Elsevier.
13. Winner, E. (2005). *Darovita djeca: mitovi i stvarnost*. Lekenik: Ostvarenje.

DETECTING AND WORKING WITH GIFTED STUDENTS IN A MUSIC SCHOOL

Abstract: The detection of musical giftedness occurs before the child's sixth year of age. However, it is not rare that musical talent is not detected within the primary school system. The latest approaches to encouraging giftedness place a bigger responsibility on the teacher regarding the development of gifted students. The aim of the research was to investigate in what ways the musical instrument teachers in a music school recognise gifted students, what difficulties they encounter in their work, what the cooperation with parents of gifted students is like, and what they would change in the educational system to improve that process. The same questions were given to the teachers of lower primary school students in a grade school, due to the fact that they are the first, following the child's family, who are given the opportunity to recognise the early signals of musical giftedness. They are the ones who, in case of family neglect, may propose further musical education for the gifted child.

The teachers were interviewed by means of a questionnaire which consisted of six questions referring to recognition, understanding, work with the students, cooperation with parents and the overall satisfaction with the educational system in the context of working with gifted students. The obtained results demonstrated a very good familiarity of the musical instrument teachers with musical abilities, as well as the understanding of the general concept of musical giftedness. Equally, the lower primary school teachers demonstrated a sufficient knowledge of musical giftedness and are aware of the important role they have in its recognition. Both groups suggested some guidelines with regard to work with gifted children.

Keywords: musically gifted students, musical education, musical ability, musical instrument teachers, lower primary school teachers.

ENTDECKUNG UND ARBEIT MIT BEGABTEN SCHÜLERN IN DER MUSIKSCHULE

Zusammenfassung: In der Psychologie der Musik gibt es mehrere Begriffe, die die erfolgreiche Aufführung, Beobachtung und das Musizieren bezeichnen. Die häufigsten sind: musikalisches Talent, musikalische Begabung, Musikalität und musikalische Fähigkeit. Die Entdeckung der Musikbegabung erfolgt schon vor dem sechsten Lebensjahr des Kindes. Aber nicht immer. Die musikalische Begabung des Kindes wird oft bei Kindern nicht wahrgenommen, die kein positives Familienumfeld haben oder wegen ihrem leidenschaftlichen Ungehorsam und Unabhängigkeit sozial gekennzeichnet oder isoliert sind. So ist es nicht selten der Fall, dass musikalische Talente im allgemein bildenden Schulsystem nicht wahrgenommen werden. Eine noch größere Verantwortung trägt der Lehrer von demjenigen Schüler, dessen Eltern nicht motiviert oder fähig sind, sich um die Entwicklung des Talents zu kümmern. Das Ziel dieser Studie war es zu untersuchen, auf welche Weise die einzelnen Lehrer im individuellen Unterricht (Instrumentalunterricht) in der Musikschule die begabten Studenten entdecken können, welche Schwierigkeiten bei der Arbeit mit ihnen

aufzutreten, wie die Zusammenarbeit mit den Eltern dieser Kinder ist und was sie im Bildungssystem ändern würden, damit dieser Prozess erfolgreich wird. Die gleichen Fragen wurden den Grundschullehrern in allgemein bildenden Schulen in Interviews gestellt. Gerade sie sind diejenigen, die nach der Familie als Erste die frühen Signale der musikalischen Begabung erkennen können. Im Fall von Vernachlässigung des Talents seitens der Familie werden sie die weitere musikalische Ausbildung von begabten Kindern vorschlagen. Die erhaltenen Ergebnisse zeigten eine sehr gute Vertrautheit der Instrumentallehrer in musikalische Fähigkeiten und Verständnis der Begabung in der Musik. Außerdem verfügen die Grundschullehrer über ein ausreichendes Kenntnis der musikalischen Begabung und sind sich ihrer wichtigen Rolle in ihrer Wahrnehmung bewusst. Beide gaben ein paar Richtlinien an, auf welche Weise man mit begabten Kindern arbeiten sollte. Es wurde erkannt, welche Mängel in der Ausbildung musikalisch begabter Kinder und Lehrkräfte für die Arbeit mit musikalisch begabten Kindern sind und es wurden Leitlinien für eine bessere Zusammenarbeit zwischen Schulen, Familien und dem zuständigen Ministerium bei der Ausbildung musikalisch begabter Kinder vorgeschlagen.

Schlüsselbegriffe: musikalisch begabte Schüler, Musikausbildung, musikalische Fähigkeiten, Instrumentallehrer, Grundschullehrer.